

Procházka s vodníkem aneb znáte olomoucké kašny?

Vodník z našeho obrázku sídlil ve Starém Neředíně (N 49°35.48203', E 17°13.23042') a měl to jen pár desítek metrů k rybníčku (N 49°35.42697', E 17°13.01983'). Jeho strom je však dnes už pokácen a vodník se někam schoval.

Pověstí o vodnících kolovalo na Olomoucku velmi mnoho a věřilo se jim ještě v minulém století, kdy kolem města bylo podstatně více ramen Moravy a různých mokřisek než je dnes.

V rybníku Nesyt u Holice žil uličnický vodnický floutek Vojta. Tam se mu však příliš nedařilo a tak se přestěhoval do mlýnské strouhy v Hejčíně, kde prováděl své uličnické a strašící kousky. Ty mu vodník Vincek často zazlival. Sám se příkladně staral například o kašnu Tritonů. Rád také vyprávěl různé příběhy o vodnících a nepřipustil, že by příliš ubližovali lidem. V Olomouci byl známý a vážený. Po odvodnění okolí Olomouce se vodníci z města vytratil. Zbyly po nich jen pověsti. Jako poslední se odstěhoval, neznámo kam, hejčínský Vojta. Na místě starodávného mlýna byla postavena elektrárna a to už není žádné živobytí pro pořádného hastrmana. Zdroj: <https://vmdelta.vkol.cz>

V minulosti to měl vodník jednoduché – město bylo postaveno na bažinách, protéká jím Morava, Bystřice, Mlýnský náhon a v okolí bylo rybníčků plno. Na starých pohlednicích města můžeme vidět i vodní kanál, který vedl od míst, kde je dnes Sportovní hala UP Olomouc, třídou Svobody až k tržnici.

http://www.fotohistorie.cz/Olomoucky/Olomouc/Olomouc/Olomouc_-_trida_Svobody/Default.aspx

Pár otázek na cestu

Vydejte se s námi na prohlídku olomouckých kašen a zkuste si všimnout si nějakých podrobností!

Hned na začátku **nabízíme několik otázek**, na které určitě během prohlídky najdete odpovědi (jsou však i na konci našeho povídání).

1. Pokud půjdete za vodníkem, tak si všimněte, jakou barvu má voda vtékající do rybníčku trubkou.
2. Za letních veder přijde i vodníkovi vhod pítko – kde byste ho v historickém centru Olomouce našli?
3. Co je to signatura, o které se v souvislosti s kašnami píše?
 - a. něco s přírodou z latinského natura
 - b. značka nějakého tura – signa – tura
 - c. kamenická značka autora umístěná na dílu
4. Soubor barokních kašen je inspirován antickou mytologií – antickými božstvy – Merkur je ochránce koho?
 - a. turistů
 - b. obchodníků
 - c. zlodějů
5. Která z olomouckých barokních kašen je největší?
6. Kolik kovových želv naleznete na Horním náměstí?
7. Dobře si prohlédněte kašnu Zrození Venuše a zkuste najít autorovu značku – signaturu.
8. Kašna v areálu rektorátu Univerzity Palackého – prohlédněte si nádvoří, jestli tam venku uvidíte nějaké hodiny.
9. Když navštívíte nádvoří kostela svatého Michala, kde objevíte kašnu Panny Marie, tak buďte pozorní a cestou vyhledejte podzemní jezírko. Tam by se vodníkovi také líbilo!
10. Poslední otázka vás zavede před hlavní vlakové nádraží – pro unavené poutníky jsou i zde umístěna pítka pro osvěžení – kolik a kde?

Barokní kašny

V Olomouci se nachází kolem 45 kašen nebo fontán, z toho osm kašen z doby baroka, které zde uvádíme jako nejcennější památku napřed. Původně šlo o účelová zařízení – nádrže na vodu, přesto má každá z barokních kašen originální architektonické řešení vodní nádrže. Jednotou doby vzniku i množstvím patří olomoucké barokní kašny k evropským unikátům. Od roku 1995 je těchto šest kašen zařazeno jako „Soubor barokních kašen v Olomouci“ mezi národní kulturní památky.

Kašna Tritónů (N 49°35.77017', E 17°15.45948')

Kašna Tritónů je uměleckými odborníky nejvíce ceněná olomoucká kašna. Zhotovena byla olomouckým měšťanem a kamenickým mistrem Václavem Renderem v roce 1709, samotné sousoší Tritónů ale pochází od neznámého sochaře. Při její tvorbě se zjevně inspirovali Berniniho kašnou Tritónů (italsky *Fontana del Tritone*) v Římě. Původně se nacházela na křižovatce ulic Ztracená, Ostružnická, Denisova a Pekařská, ale v roce 1890 byla z komunikačních důvodů přenesena na současné místo na náměstí Republiky.

Kašna má dvě úrovně, v bohatě profilované nádrži s prolomenými stranami stojí dva mořští muži v nadživotní velikosti – Tritóni, kteří nesou horní mušli. Dva delfíni po jejich boku slouží jako chrlič vody. Nahoře je pak chlapec a dva okřídlení vodní psi.

Herkulova kašna (N 49°35.65155', E 17°15.06175')

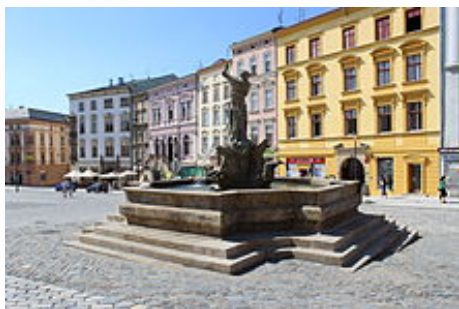

Druhá nejstarší olomoucká kašna – kašna Herkulova na Horním náměstí – byla podobně jako její předchůdkyně vytvořena autorskou dvojicí sochaře Michaela Mandíka a kameníka Václava Schülera. Ústřední mytologická postava bájného antického hrdiny byla zhotovena již v roce 1687. Celá kašna pak byla dobudována na jaře roku následujícího.

Socha Herkula v nadživotní velikosti s kyjem v pravé ruce je umístěna na kamenných pilířích uprostřed nádrže. V levé ruce drží hrdina šachovanou orlici – symbol města, přičemž bojuje s lernskou hydrou. Na těle hydry zanechal autor sousoší svou signaturu „Mandik“.

Olomoucké kašny

Neptunova kašna (N 49°35.55172', E 17°15.14215')

Neptunova kašna na Dolním náměstí, je první a nejstarší ze souboru olomouckých barokních kašen. Na vytvoření Neptunovy kašny spolupracovali Michael Mandík a Václav Schüller. V případě Neptunovy kašny vytvořil Michael Mandík sousoší s centrální figurou Neptuna – antického boha pramenícího vodstva. Robustní postava Neptuna s trojzubcem, který drží směrem dolů, aby uklidňoval moře a chránil Olomouc, je umístěna na skalisku se čtveřicí

mořských koní, sloužících také jako chrliče vody. Nádrž má půdorys kruhu prolomeného na čtyřech místech do tvaru rovnoramenného kříže. Pod Neptunovou postavou zanechal na skalisku sochař svou signaturu „MAN/DIK/FE“.

Jupiterova kašna (N 49°35.50825', E 17°15.19942')

Na Dolním náměstí se nachází také kašna se sochou Jupitera. Dokončena byla roku 1707, ovšem původní socha sv. Floriána od Václava Rendra byla i s nádrží v roce 1735 přemístěna na nádvoří městského statku ve Skrbeni a současná podoba kašny tak pochází až od tyrolského sochaře Filipa Sattlera. Výměna byla vedena snahou o tematické sjednocení olomouckých kašen, které všechny měly mít antickou sochařskou výzdobu. Římský bůh metá

pravou rukou blesky, u nohou mu sedí orel jako posel a vykonavatel Jupiterovy vůle. Socha stojí na větším ozdobném podstavci a v rozích jsou hlavy lvů, které tryskají vodu. Voda tryská také z květů na stěnách podstavce.

Merkurova kašna (N 49°35.71825', E 17°14.98827')

Pískovcová kašna je umístěna na křižení ulic 8. května a 28. října mezi galerií Moritz a hotelem Národní dům. Autory byli Filip Sattler a Václav Render ve spolupráci se zednickým mistrem Johannem Jacobem Kniebandelem, dokončena byla roku 1727. Římský bůh Merkur (Hermés) drží v ruce hůl se dvěma hady, na hlavě má okřídlenou helmu a na nohou má okřídlené sandály, které mu rozvazuje andílek.

Olomoucké kašny

Caesarova kašna (N 49°35.63745', E 17°15.13117')

Caesarova kašna na Horním náměstí je největší z olomouckých kašen. Dokončena byla roku 1725, autorem kašny byl kameník Václav Render, vlastní sochu ale zhotovil mladý sochař Jan Jiří Schaubberger. Kompozice jezdecké sochy na skalisku uprostřed nádrže byla vytvořena podle Berniniho sochy Konstantina Velikého ve Scala Regia ve Vatikáně. Socha Gaia Julia Caesara odkazuje na romantickou legendu, podle níž byl tento římský císař zakladatelem

Olomouce (*Julimontium*), hledí přitom směrem k Michalskému návrší, kde se údajně měl nacházet tábor římských vojsk. U nohou vzpínajícího se koně leží dvě mužské postavy s moravským a dolnorakouským znakem, personifikace řek Moravy a Dunaje. Také zde sedí pes jakožto symbol věrnosti města panovníkovi.

Kašna Hygie (N 49°35.62368', E 17°15.05892')

Při západní zdi radnice se nachází kašna se sochou Hygie. Původní kašna, dokončená roku 1898, zobrazovala chlapce sedícího na delfínovi, přičemž se inspirovala nejpůvodnější sochou chlapce s delfínem z kašny již dříve odstraněné od jedné z městských bran. Kašna ve vysokém výklenku měla tehdy dvě nádrže, do spodní volně přetékala voda z horní nádrže, na níž bylo umístěno sousoší s delfínem. Chlapec držel ozdobnou kartuši s připomínkou desátého výročí zrušení olomoucké pevnosti. Kašna existovala do května 1945, kdy byla v závěru války těžce poškozena. Tu současnou sochu vytvořil olomoucký sochař Karel Lenhart.

Arionova kašna (N 49°35.60317', E 17°15.06470')

Arionova kašna měla být poslední barokní kašnou vybudovanou po třicetileté válce, k tomu ale tehdy nedošlo. Až v roce 1995 byla zahrnuta do programu rekonstrukce Horního náměstí. Další zpoždění způsobily roku 1997 povodně, dokončena tak byla až v září 2002. Jde o kašnu, v níž se nachází želva s rozměrnou plastikou na hřbetě, plastika bájného básníka Arióna s delfínem a dvě sošky zpodobňující dívku s chlapcem, kteří stojí také na želvách. Vedle

kašny je pak ještě jedna samostatně stojící želva. Autorem kašny je olomoucký rodák, architekt a sochař Ivan Theimer.

Olomoucké kašny

Delfínova kašna (N 49°35.78403', E 17°15.03307')

Třímetrová pískovcová kašna je také nazývána jako „Malá kašna“, dříve též jako „Kašna dítěte s delfínem“. Kašna byla zhotovena v letech 1724–1725, jejím autorem byl sochař Filip Sattler. Původně ji zdobila socha dítěte s delfínem (odtud název kašny), který chrlil vodu z tlamy. Socha se ale nedochovala a dnes je nahrazena reliéfem se lví hlavou, z níž také tryská voda. Původně byla umístěna na Slovenské ulici (dříve Bernadinská ulice) před hradební brankou. Byla

zásobována z přebytků vody z Merkurovy kašny. V roce 1883 byla kašna kvůli zprůjezdňování ulice a rušení městské brány přesunuta před dominikánský klášter v Sokolské ulici a je zásobována z blízké studny.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ka%C5%A1ny_v_Olomouci

Kláštevní Hradisko

I v areálu Kláštevního Hradiska se nachází několik kašen:

Saturnova kašna (N 49°36.35318', E 17°15.90942')

Kašna se nachází na nádvoří **klášteřa Hradisko** a jejím autorem je **Josef Anton Winterhalder**. Původní kašna byla zdobena sochou **svatého Floriána**, kolem roku 1740 byla tato socha nahrazena sochou římského boha času **Saturna** s kosou v levé ruce. Roku 1784 císař **Josef II.** rozpustil klášter a socha byla zničena. Dodnes je kašna bez sochy.

Kašna sv. Viktora (N 49°36.41877', E 17°15.94953')

Tato kašna je dílem sochaře Romana Wenzela a nachází se v nově zrekonstruované konventní zahradě „Sv. Viktor – ochránce zahrad“ vychází z původní malířské výzdoby centrální zvonice.

Kašna Čtyř evangelistů (N 49°36.43978', E 17°15.91713')

Kašna „Čtyři Evangelisté“ od Romana Wenzela z roku 2011. Kašna tematicky navazuje na zasvěcení jednotlivých věží nároží klášteřa.

Parkánové zahrady

Zahrady (<https://parkanovezahrady.upol.cz>) prošly rozsáhlou revitalizací a při tom byly také zprovozněny následující kašny:

Kašna (N 49°35.66663', E 17°15.64187')

Kašna s hlavou mouřenína (N 49°35.65022', E 17°15.60402')

Fontána (N 49°35.67213', E 17°15.56090')

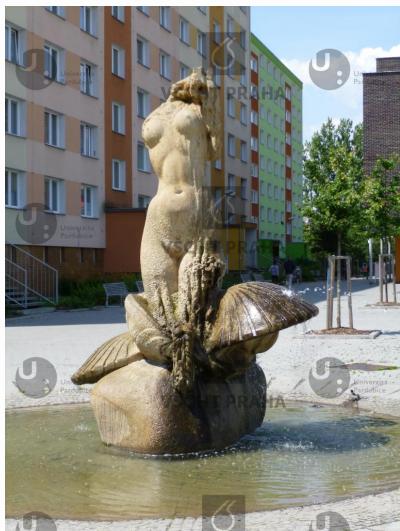
Dům dětí a mládeže Olomouc • 17. listopadu 47, 779 00 Olomouc
585 223 233 • ddm@ddmolomouc.cz • IČ 000 96 792

WWW.DDMOLOMOUC.CZ

VOLNÝ ČAS NA PŘÁNÍ. PRO VŠECHNY.

Další olomoucké kašny

Zrození Venuše (N 49°34.87060', E 17°14.88683')

Fontána se sochou z hořického pískovce je dílem Rudolfa Chorého z roku 1980.

Nachází se na rohu ulice Nedvědova

<https://sochyamesta.cz/zaznam/22484>

Kašna Haná (N 49°35.68797', E 17°13.83382')

Nachází se na Tererově náměstí. Pochází z 60. let 20. století se sochou Hané od sochaře Václava Frýdeckého. V roce 1996 prošla rekonstrukcí.

Kašna Ruce IV (N 49°35.75078', E 17°14.63090')

Fontána s plastikou před budovou magistrátu města Olomouc. Plastika se jmenuje „Ruce IV“ z cyklu „Otisky“ od Jaroslava Klimeše z roku 1967 a před budovu byla instalována v roce 2012.

<https://sochyamesta.cz/zaznam/10799>

Olomoucké kašny

Fontána Pramen živé vody sv. Jana Sarkandra (N 49°35.66915', E 17°15.25658')

Otmar Oliva vytvořil bronzové „tělo“ kašny. Petr Novák vytesal dvojici muší a také architektonicky koncipoval dláždění prostoru okolo kašny. Oliva doplnil dílo nápisy odkazujícími k životu a svatořečení Jana Sarkandra. Nad muší umístil nápis „DEO GRATIAS“. Doprostřed mezi ramena písmene V znak papeže Jana Pavla II. V prostřední části Sarkanderovy kašny se nachází na spirálovitě zatočeném paliu znak Štýrského Hradce, kde Jan Sarkander studoval bohosloví. Pod znak Štýrského Hradce Oliva umístil odlitek znaku města Skočova, kde se Jan Sarkander 20.12.1576 narodil. Na opačné straně zatočeného palia je možné najít znak města Holešova, místa kněžského působení Jana Sarkandra. Zhruba ve stejné výši jako znak Štýrského Hradce, ale taktéž na druhé straně palia Oliva

usadil olomouckou orlici. Vlevo od znaku Štýrského Hradce autor do kompozice zapojil trojici hřebů, nalevo do těchto symbolů mučednictví umístil obdélníkový útvar s textem „CANONIZATIO OLOMUCII“. Při obcházení kašny kolem dokola nápis o kanonizaci Jana Sarkandra doplňuje letopočet psaný římskými číslicemi „MCMXCV“ (1995). Nad druhou muší Oliva umístil ovál s opisem „ANNO“ a s nápisem „MMVII“ (2007) „OPUS“, na spodní hraně oválu text doplňuje slovo „VELEHRADENSE“. Vrcholový dřík zdobí latinský nápis: „VIVAE FONTS AQUAE SANTI JOANNIS SARKANDER“, v překladu Pramen živé vody sv. Jana Sarkandra, Pod slovem „SARKANDER“ umístil Oliva znak Olomouckého arcibiskupství.

Kašna Panny Marie na nádvoří chrámu sv. Michala (N 49°35.61667', E 17°15.25147')

Kašna v areálu rektorátu UP Olomouc (N 49°35.69378', E 17°15.56243')

Hrající Fontána před nádražím (N 49°35.49732', E 17°16.61485')

Fontána byla vybudována v roce 2000 v rámci rekonstrukce přednádražního prostoru. Každou celou hodinu hraje nějakou klasickou melodii

Kašna souznění před nádražím (N 49°35.44432', E 17°16.62023')

Kašna zde byla umístěna roku 2009

O některých kašnách a fontánách se nám toho dosud nepodařilo moc zjistit.

Dům dětí a mládeže Olomouc • 17. listopadu 47, 779 00 Olomouc
585 223 233 • ddm@ddmolomouc.cz • IČ 000 96 792

WWW.DDMOLOMOUC.CZ

VOLNÝ ČAS NA PŘÁNÍ. PRO VŠECHNY.

Odpovědi na vodníkovy otázky:

1. Pokud půjdete za vodníkem, tak si všimněte, jakou barvu má voda vtékající do rybníčku trubkou. **Je rezavá, protože je železitá.**
2. Za letních veder přijde i vodníkovi vhod pítko – kde byste ho v historickém centru Olomouce našli? **Horní náměstí – u želvy, Dolní náměstí u Neptunovy kašny**
3. Co je to signatura, o které se v souvislosti s kašnami píše?
 - a. něco s přírodou z latinského natura
 - b. značka nějakého tura – signa – tura
 - c. **kamenická značka autora umístěná na dílu**
4. Soubor barokních kašen je inspirován antickou mytologií – antickými božstvy – Merkur je ochránce koho?
 - a. turistů
 - b. obchodníků
 - c. **zlodějů**

Všechny odpovědi jsou správné – Merkur je ochráncem turistů, obchodníků i zlodějů.

5. Která z olomouckých barokních kašen je největší? **Caesarova**
6. Kolik kovových želv naleznete na Horním náměstí?
Jsou tam celkem čtyři – tři ve vodní nádrži a jedna vedle ní.
7. Dobře si prohlédněte kašnu Zrození Venuše a zkuste najít autorovu značku – signaturu.

8. Kašna v areálu rektorátu Univerzity Palackého – prohlédněte si nádvoří, jestli tam venku uvidíte nějaké hodiny. **Sluneční hodiny jsou na stěně budovy**
9. Když navštívíte nádvoří kostela svatého Michala, kde objevíte kašnu Panny Marie, tak buďte pozorní a cestou vyhledejte podzemní jezírko. Tam by se vodníkovi také líbilo!
Je ve sklepení a dostanete se tam z chodby po schodech dolů.
10. Poslední otázka vás zavede před hlavní vlakové nádraží – pro unavené poutníky jsou i zde umístěna pítka pro osvěžení – kolik a kde? **Dvě – jedno je před budovou polikliniky a druhé před budovou nádraží (mezi stojany na kola)**